

BIZALOM

Havonta kétszer megjelenő szemle,

a világ folyásáról és az ember alkotásairól.

7. szám.

XII. évfolyam.

1941. április 1.

844.000 hold föld víztelenítése.

A földművelésügyi minisztérium tájékoztatója a nagyszabású munkákról. Báró Bánffy Dániel földművelésügyi miniszter pénteken tájékoztatót adott ki az országban folyó vízmentesítési munkálatokról. Eszerint január végén az országban közel félmillió kat. hold vízkártól szenvedő terület volt. Február végéig a vízzel borított területek 844.000 kat. holdra szaporodtak.

A szükségessé vált nagyméretű víztelenítési munkák gyors elvégzésére intézkedések történtek és a társulatok, valamint egyéb érdekeltségek részére folyósított 17.5 millió pengő államsegéllyel sikerült a költségek fedezetét biztosítani. A vízvezetési munkák végrehajtását a kedvező időjárás is előmozdította és így március 1-től 8-ig összesen 96.000 kat. holdat tudtak vízmentesíteni. Ezzel egy hét alatt sikerült a víz alatt álló területeket 748.000 kat. holdra csökkenteni. Az egy hét alatt 362.500 köbméter földet emeltek ki és ehhez 88.700 munkanapot használtak fel, ami kereken 15.000 főnyi munkáslétszámnak felel meg. A vizek levezetésén 162 különféle szivattyú is teljes üzemmel dolgozott.

A miniszter a munkateljesítmény további fokozására és arra törekszik, hogy a víztől mentesített területeken a termelő munka mielőbb megindulhasson.

A földművelésügyi miniszter a jövő hét közepén újabb tájékoztatót ad ki a vízmentesítési munkákról.

Folyik vissza a víz a Dunába.

Az árvízvédelmi kormánybiztos közlése szerint a foktő—kalocsa—kecei vasútvonaltól délre elterü-

lő ártéren a kiöntött árvíz lassú, de folytonos apadásban van. Az Érsekcsanádnál megnyitott töltésátvágáson a víz változatlan erővel ömlik kifelé és ennek megfelelően a kiöntött víz az elárasztott területen lassú apadásnak indult. Ugyancsak folyik kifelé a solti és a vejtei töltésátvágásokon is, de a Duna magas vízállása következtében némileg csökkent erővel. Az apostagi töltésszakadások helyreállítása nagy erővel folyik. Nem lehetetlen azonban, hogy a Dunán jelenleg levonuló árhullám ebben a munkában a munkagödrök elárasztása által némi fennakadást okoz majd.

A finn nép.

Nyolcszáz esztendeig élt svéd uralom alatt. Ez a nyolcszáz esztendő nem tudta megtörni népi jellemét. A hagyományaihoz való görcsös ragaszkodását, nyelve tisztaságát, műveltségének hamisítatlan finnségét. Noha svéd arisztokrácia irányította sorsát, nem választott ki magából finn arisztokráciát, nem teremtett finn nagybirtokos-osztályt. Megmaradt szegénynek, kisparasztnak, halásznak és vadásznak. Nehéz történelme során nem egyszer, legutóbb Nagy Péter cár alatt hasították Suomit (Finnföldet) két részre s hajszolták az orosz uralom alatt lévő részt a svéd rész ellen. Mindez nem pusztította ki. A múlt század elején orosz fennhatóság alá került, de szívós erejével, nemzeti öntudatával hozzá tudott látni a finn műveltség intézményeinek felépítéséhez. Nem izzadt ki magából oroszbarát rétegeket.

Amikor a világháború után visszanyerte függetlenségét, Suomi minden porcikájában kész épület volt. Egy hősi nemzedék úgyszólván a finn

nyelvből építette fel s örök alapjait Lönnrott Illés a Kalevala-gyűjtéssel rakta le. Irók, költők, nyelv-tudósok szervezték meg. S ma sehol olyan népi műveltség nincs széles e világon, mint Finnországban, sehol olyan szorosan nem tapad egymáshoz paraszt, halász, munkás és vezetőréteg, sehol olyan féltő gonddal nem gyűjtik, nem őrzik a nyelv, a népi kultúra kincseit s nem építik be oly szervesen a társadalmi szervezetbe és a szó legnemesebb értelmében európai műveltségbe, mint Suomessa. Sehol a kimondott szónak oly ősi varázsa és szentsége nincs, sehol az együttérzés több cselekedetben s kevesebb szóban meg nem nyilvánul, sehol az erkölcsbe vetett hit nem oly tiszta, az egyéni függetlenség s a közérdek összehangolása nem oly világos és természetes, mint ott.

A b u z a.

Irta: Schöpflin Aladár.

Életnek is nevezik a magyarok és ebben az elnevezésben benne van az a megbecsülés, ami kijár neki. A fehéremberfaj legfontosabb terméke, táplálkozásának alap-anyaga. Ami belőle készül, az benne van a mindennapi imánkban, mint a megélhetés szimbóluma: a mindennapi kenyér. Tudomány és tapasztalat szerint tartalmazza mindazokat az anyagokat, amelyekre az emberi szervezetnek szüksége van, hogy fenn tudjon maradni. Asztalunk nélkülözhetetlen kelléke, nem tudnánk nélküle húst sem enni. A táplálkozásban a buza olyan, mint a pénzforgalomban az arany. S most mind a kettő, buza is, arany is megrendült a gazdasági forgalomban s ez a megrendülés — most már világosan látni — a végső oka a világ rettenetes gazdasági bajainak. A buza ma is csak olyan tápláló, az arany most is csak olyan fényes, sulyos és rozsdátlan, mint valaha, mégis beteg mind a kettő. Nem bennük van a hiba, hanem az emberekben, akik termelik és fogyasztják.

Volt idő, mikor a gazdaember nyugodtan takarította be évi munkájának eredményét. Kicsit panaszkodott, mert a panaszkodás már csak hozzátartozik a mesterséghez. Néha rossz volt a termés, időjárás, élödsi pusztította, — ilyenkor a panasz komolyabb volt. De egy rákövetkező jó termés helyrehozhatott mindent. Aztán jöttek a gabonakereskedők, versenyfutásban, hogy ki vehesse meg a buzát. Eladni a legkisebb gond volt, a gazdának egy lépést sem kellett tenni érte.

Ma akkor kezdődik az igazi gond, mikor már be van takarítva, ki van csépelve a buza. A gazda aggódva veszi kezébe mindennap az ujságot: mi van a csikágói, winnipegi, liverpooli vagy rotterdami tőzsdén, beereszti-e a buzát és mennyit ereszt be ez vagy az a külföldi állam, kikkel hogyan tárgyal a buzáról a kormány, lesz-e a tárgyalásoknak és milyen eredménye.

Nincs szebb látvány, mind a szélben lengő kalásztenger, akár zöldjében, a tavasz zsendülő

friss színével, akár éretten, az arany halkan csillogó sárgaságával. Nézi az ember: érzi az ember frigyét a természettel, békés, örvendő hangulat szállja meg. Eredmény van itt, becsületes, kemény munka eredménye. Megegyezés van itt: a természet adja a maga adományát, cserében az ember adja a természetnek a verejtékét. Az ember a legnemesebb dolgot csinálta: megszüpítette a természetet. Ahol nélküle rútt dudva nőtt volna, az ő fáradsága hozzátételével a növények legszebbike uralkodik és eltölti áhítatos szépséggel a tájat és az emberek megtudták csinálni, hogy ebből az áldásból csak új gond, panasz származik, a bőséget eltorzították szükségé! Kiknek a műve ez? A természeté nem. A föld csak úgy termékeny, mint valaha az időjárás is csak olyan, amilyen ősidők óta volt. A munkás ember csak úgy felszántja, beveti, beboronálja a földet, arca verejtékével öntözve. A buza föld és ember közös munkájából még jobb is lett, mint volt. Miért van mégis baj, gond, panasz?

A víz adományai.

Ma, amikor hazánk egyrészt árviz pusztítja s mikor félve nézünk minden lehulló csöppre, mert újabb árvizektől rettegünk, nagyon időszerű, hogy a víz jó tulajdonságaival is foglalkozzunk.

Amikor a tengerek, tavak és folyók, nemkülönben a légköri csapadékok (eső, jég, hó) hatalmas víztömegeire gondolunk, alig jut eszünkbe, hogy a bennünket körülvevő tárgyaknak is milyen tekintélyes a víztartalma. Még saját testünk anyagának is több, mint kétharmada víz. Éppen így túlnyomó részben vízből áll legtöbb táplálékunk anyaga is. A soványabb fajta nyershúsban 70—80 százalék a víztartalom, amely a kövérebb húsban 40—50 százalékra csökken. Különösen nagy és ritkán sülyed 80 százalék alá a halhús víztartalma. A gyümölcs- és fűzelékfélék víztartalma sokszor a 90 százalékot is meghaladja.

A teljesen száraznak látszó lisztben, a száritott állapotban forgalomba kerülő tésztafélékben (makaróni), továbbá a rizsben még mindig 11—14 százalék a víz mennyisége, amely sütéskor, főzéskor ennek többszörösére emelkedik. Így a friss kenyér víztartalma 35—40 százalék s a száraz kétszersültfélékben (keksz) sem kevesebb 10—13 százaléknál.

Táplálékaink jelentékeny víztartalma mutatja, hogy a víznek milyen nagy fontossága van az emberi szervezet életműködéseiben. Megfelelő vízmennyiség nélkül a szervezet a felvett táplálékot még megemészteni sem tudná. Az emésztés nem más, mint a táplálék anyagának vegyi átalakítása s a legtöbb vegyi átalakulásnak az a természete, hogy legkönnyebben valamiféle folyadékban megy végbe.

A táplálékkal naponként felvett vízmennyiség természetesen nem maradhat meg a szervezetben s a fölösleget eltávolítja magából. Ezt a munkát

a vese, a tüdő és a bőr végzi, de arról, hogy naponként mintegy harmadfél liternyi tekintélyes vízmennyiséget választanak ki a szervezetből, csak kevés ember tud. Ennyi vizet az ember rendes körülmények között napjában sem iszik, legfeljebb egy liternyit. A többit az elfogyasztott táplálék víztartalmának kell pótolnia.

Az éhség és a szomjúság nagyon megviselik a szervezetet, amely azonban az éhséget mégis jobban állja, mint a szomjúságot. Éhezés idején a szervezet a felvett táplálék hiányát napokon, sőt heteken át saját magának tartalékaiból pótolhatja, de ha víztartalék nincsen a szervezetben akkor néhány napos szomjazás már súlyos zavarokat okoz az életműködésekben. Bizonyítja ezt a magukat jó pénzért mutogató koplalóművészek példája is, akik hetekig kibírják táplálék nélkül, de közben annál több vizet kell inniük.

Még a levegő páratartalmának mennyisége is befolyással van az ember életére. Legjobb a közérzésünk és legnagyobb a munkabírásunk az olyan levegőben, amelynek 40—60 százalék a páratartalma. Ha a levegő páratartalma ennél nagyobbá válik, különösen nagyobb hőmérsékleten, elviselhetetlen fülledtséget érzünk, amely főleg a forró égőv alatt az európai embernek nemcsak a munkabírását teszi tönkre, hanem idővel egészségét is teljesen aláássa. A hideg levegőnek szoktnál nagyobb páratartalma sem válik az ember egészségére s a hűlés vagy fagyás is könnyebben bekövetkezik a hideg, nedves levegőben, mint a szárazban.

A víz nélkülözhetetlen anyaga minden élő szervezetnek, természetesen a növényeknek is. Víz nélkül nincsen növényi élet, nincs levél, virág, gyümölcs. A földművelőnek ezért olyan végzetes csapás a hosszantartó aszály és nagyon is érthető, hogy nyári melegben sóvárogva várja az esőhöz felhőket.

A víz életetadó hatalma az embert bölcsőjétől sirjáig kíséri. Fel is használt már ősidők óta minden módot és eszközt arra, hogy kellő mennyiségű jó ivóvizhez jusson. Ahol a közelében tisztavízű forrás, patak vagy folyó nem volt, korán megtanulta a kutatást. Ahol másképpen nem ment, ott az esővizet gyűjtötte össze a ciszternáknak nevezett mesterséges kőmedencékbe.

Az alsóbbrendű növényi szervezetek nedves levegőben rendkívül gyors szaporodásnak indulnak. A nedves helységben tartott élelmi szereket egyik napról a másikra sűrűn belepíti a penész. Sok bajt okoz a nedves épületekben a házigomba is, amely azok faalkatrészeit: padlózatát és gipszát teszi tönkre és már akárhányszor házak összeomlását okozta.

A víznek még más téren is van befolyása az emberiség egészségi állapotára, amely a tisztaság, tehát víz nélkül el sem képzelhető. Nagy jelentősége abból is látszik, hogy egyes régi, főleg keleti népek a napi tisztálkodást és fürdést valóságos vallásos szertartássá emelték.

A mozgó víztömegek erejének munkavégzésére való fölhasználását is korán megtanulta az emberiség. Kezdetben csak malmok vízkerekeit hajtatta velük, amelyeket azonban utóbb a hatalmas vízierő telepek nagyobb munkateljesítményű turbinái váltották föl. A gőzgép is a vízgőzök feszítő erejével dolgozik.

Világ folyása.

Magyarország lakosainak számára nézve, Európa 31 népe közül, a 8-ik. — Európában élő 120 élő nyelv közül, a magyar nyelv a 11-ik, — az egész világon beszélt 2269 nyelv sorában pedig a 29-ik.

Egy magyar szabadsághős Kuba* szigetén. A háború kitörése óta ritkán jut el hozzánk tengerentuli sajtótermék. Merő véletlenségből került e sorok írójához a „Kubai Magyar Ujság” egy közel háromhónapos példánya. A havannai magyar lap cikket közöl arról, hogy kubai honfitársaink emlékünnepeket készítenek elő egy általunk alig ismert magyar szabadsághős: Prágay Sándor negyvennyolcas honvédeződes emlékezetére.

Még a kubai magyarok közül is kevesen ismerik a Havannától ötven kilométernyire fekvő Artemisa városát. Szürke kis vidéki városka ez, történelmi érdekességet csupán az a zöldesszürke homokköobelisztkölcsönöz neki, amely a piactéren áll. A kubai kormány emelte a háromszázhusz magyar 48-as honvédnek, akik nem tették le a fegyvert Világosnál, hanem átvitték az Újvilágba. Megkeresték azt a nemzetet, amely szabadságáért küzdött akkoriban s felajánlották kardjukat a kétségbeesett erőfeszítéssel harcoló Kubának. Mint az emlékoszlop bizonyítja megállták helyüket becsülettel. Az obeliszk egyik oldalán a következő felírás olvasható:

„En este lugar sagrado, sacrificio súvida en compañía de 320 soldados hungaro el colonel Alejandro Prágay.”

Magyarul:

„E szent helyen küzdött és áldozta fel életét Prágay Sándor ezredes 320 magyar katonával.”

Az oszlop tulsó oldalán a kis magyar csoport hősi küzdelmének és szomorú végének története található:

„Prágay Sándor magyar honvédeződes 320 magyar honvédkatonával hosszú hanyattatás után 1852-ben ért Kubába. Azonnal csatlakoztak a felkelőkhöz, akik Kuba szabadságáért harcoltak spanyol elnyomók ellen. Prágay maroknyi csapatával Artemisában egy sajátmaguk által hevenyészett erődben védte magát a nagy tulerő ellen. A spanyol csapatok parancsnoka, tudva, hogy idegenek védik az erődöt, megadásra szólította fel őket:

*Közép Amerika nyugati — tehát Európa felé néző — partjai mellett elterülő szigetek egyike.

— Otthon sem adtam meg magam, itt sem fogom megtenni! — volt Prágay válasza.

A spanyolok megtámadták és ötnapi véres küzdelem után elfoglalták a várat.

Prágay és 313 társa elesett. Az elfogott hét honvédet a spanyol főhadiszállásra vitték, további sorsukról mit sem tudnak.

Ennyit örökit meg a hősekről az artemisai emlékoszlop.

Minden európai állam kénytelen a háború következtében a lakosságát fokozott takarékoskodásra bírni és az élelmiszerekre a jegyrendszert bevezetni. A Vatikán állam bevezette pl. a kenyér- és makaróni-jegyvet. Anglia leszállította a vajfogyasztást, Dánia, Hollandia, Jugoszlávia, Görögország a kenyér- és hús-, Finnország a vajdagot.

Olaszországban, Németországban hetenként több hustalan nap van. Budapesten a kenyérlisztbe 10%-os kukoricalisztet kevernek, ami 3 millió métermázsa búzamegtakarítást jelent. Mikor ezeket említjük, nemcsak a méltatlankodókat akarjuk megnyugtatni, hogy nemcsak hazánkban, másutt is, talán sokkal nagyobb mértékben is megvan a takarékoskodás, hanem rá akarunk mutatni arra, hogy rendkívüli állapotok vannak körülöttünk és ezek rendkívüli feladatok rónak az emberekre. Ezeknek a feladatoknak a teljesítése ma hazafias kötelesség. A magyar jövődőt építi, aki igényeit tudja korlátozni és az evangéliumi tanítást tudja életelvül választani, amit Pál apostol így fejez ki: „Megtanultam, hogy azokban, amelyekben vagyok, megelégedett legyek!” (Filippi 4:11).

Kubikos kongresszus volt Gyulán. Vasárnap 159 falu ezerfőnyi kiküldöttje jelenlétében kubikos kongresszus volt Gyulán. Eddig Csongrádon és Mezőtúron tartottak a kubikosok országgyűlést. A gyulai kongresszuson a kiküldöttek 25.000 kubikoscsalád, 200.000 lélek sorsáról tanácskoztak.

A kubikosgyűlésen Beliczey Miklós főispán üdvözölte a kubikostársadalmat, majd Gulyás Imre, Szabó Imre, Thury László, Orosz Imre előadók feltárták a kubikosok nehéz helyzetét.

Több mint 100 felszólalás után kimondták, hogy kérik a bérek felemelését. Erre azért van szükség, mert a legkisebb kubikoscsaládban is legalább 4 gyermek van. Kérik, hogy teremtsenek munkaalkalmat, mert az árvízi helyzet is mutatja, hogy van még ebben az országban elég elvégezni való. Kérik a munkaügyi rendeletek betartását, kubikosnyugdíjat, az ármentesítők államosítását, a családi bérpótlék kiterjesztését és végül minősítsék szakmai iparrá a kubikosmunkát. Úgy kezeljék őket, mint az ipari szakmunkásokat. A miniszteri kiküldöttek megígérték a kérések támogatását.

Édesanyám sír

Egy fehérhajú asszony
Könnyet ont majd értem,
A síromra hoz majd
Ezer rózsaszálat,
Oh nagy Isten áld meg
Az Édesanyámat.

Tenger bánata közt,
Hagyj meg neki egyet —
Süppedt sírom felett
Hittel elmondhasson,
Sok száz Miatyánkot,
Sok száz Hiszekegyet.

Hagyd meg neki Isten,
Imádkozzon értem,
Aki életemben
A bűn útját jártam,
Aki júdáshittel,
Csak a bűnre vágytam.

Legyen angyal zene,
Minden imádsága,
Csillogjon a szive,
Ha áldást kér fiára.

Add meg neki Isten,
Hogy ne érje bánat,
Őrizzed, óvjad meg,
Az Édesanyámat.

Hasznos tudnivalók.

Gazdasági teendők áprilisban. A mezőn a tengerit, burgonyát, a hónap vége felé pedig a kendert és a babot elvetjük. Vessünk korai csalámadét is. Az őszi gabonákat megfogyaszoljuk. A takarmánynak vetett rozs és az őszi takarmánykeverékek kaszálását megkezdve, fokozatosan áttérhetünk állataink zöldön való tartására. Az ilyenkor kaszált zöldtakarmányon kívül az igásállatoknak és a 10 literen aluli tehéneknek mást nem is kell adunk. A hónap végén óvatosan megkezdhetjük a legeltetést is. A csikónak annyi liter zabot adunk ahány hónapos. Az üres mangalicakocákat legelőn tarthatjuk. A juhokat a bányók elválasztása után 1—2 hónapig fejjük. A csirkék és libák keltetését beszüntetjük. Viszont kacsákat és pulykákat ilyenkor keltethetünk a legjobb eredménnyel. A kertben a korai káposztafélék és a zeller palántát kiültetjük, a céklát, a csemegetengerit, uborkát, dinnyét, tököt, a téli káposztaféléket elvetjük. A kikelt vetéseket saraboljuk, ritkítjuk. A szőlőben folytatjuk a márciusban megkezdett munkákat és az ültetéshez is hozzáfogunk. A koratavaszi munkák végeztével kapálunk. A fejlődő méhcsaládok fészket fokozatosan bővítjük a családok gyarapodását pedig serkentő etetéssel igyekszünk siettetni.

A gyümölcsösben a nyeseést és tisztogatást befejeztük már, a rügyfakadás előtti permetezéseknek is végére jutottunk. Az egész természet a virágvárásra, rügyfakadásra van áthangolva. A pótlási és telepítési munkálatokkal sietnünk kell. Az elkésett telepítés veszélyeztetheti célunkat, sok-

szor oltványaink életét is. Az, hogy a helyben álló fák már rügyeznek, vagy virágoznak, ne aggaszson, mert a vermelt gyümölcsfacsemetek sokkal később hajtanak ki s így még néhány napig a termő gyümölcsfák virágzása után is ültethetünk fiatal fákat. Ha ősszel elmulasztottuk az ásást, úgy most mély kapálással még némileg segíthetünk a mulasztásainkon. A csupaszon hagyott területeken fiatal gyümölcsösben vethetünk zöld trágyázás céljaira takarmányborsót, csillagfürtöt vagy bükkönnyt. Ezek a gaz elől elfoglalják a területet és virágzás után beásva növelik a talaj televény- és nitrogéntartalmát. Különösen a szegény és nedves földeken ajánlatos egy-egy évben zöldtrágyázást végrehajtani. Homokon, agyagon egyaránt hasznos munka ez és minimális befektetést igényel. Gondosan átvizsgáljuk a fatörzseket. Minden fagyfoltot éles késsel élő részig kikanyarítunk, de úgy, hogy a fatestet semmi sérülés ne érje. Kátrányok, festék stb. helyett oltóviaszt használunk a nagyobb sebek légmentes elzárására, mert tapasztalat szerint ez alatt heged legjobban a fa. A csontárokon minden mézgás-, rákos sebet el kell távolítani, illetőleg a gallyat alatta visszavágni élő, — teljesen egészséges részig. Ha fák sárgán hajtanak ki és sok volt tavasszal a gyümölcsösben a talajvíz, úgy a földet ne kapáljuk, inkább hengereljük le, hogy a hajszálcsövek tömötté tételével a párolgást emeljük. Ha erre se javulnak ki fáink, vasgálicos öntözést ajánlhatunk koronacsúrgón kívül. Előhajtatott gyümölcsfamagvakat előkészített ágyakba mielőbb vessük ki barázdákba, elég távol egymástól, gondoljunk mindig a kifejlődő növény nagyságára. Tavasz ültetéseknel az oltványok gyökereit nyésés után minden esetben mártsuk sűrű agyagpépbe.

A zöldségkertben a legtöbb munkánk most lesz. A márciusi kedvező időben elvetettük már a petrezselymet, sárgarépát, borsót, hagymát, fokhagymát és előkészítettük ágyásainkat a palántanevelésre. Ha nincs melegágyunk, készítsünk 100 cm széles tetszőleges hosszúságú ágyást, körül jó széles, 25—30 cm magas bakhátat, melynek belső oldalát jól leerve elég meredekre készítjük, majd egyszerű küszöbfát (staflit) fektetünk végig a bakhátak belső szélein és erre keresztben éjszakára szalmatakarót terítünk. Ha az időjárás nappal is fagyosra fordulna, úgy vegyük körül a bakhátat friss trágyával és üveglapok helyett kerítéslecekre szegelt olajjal átitatott fehér csomagoló papírost feszítünk. Ideiglenesen ez pótolhatja az ablakot. Ebbe az ágyba veteményezzük a korai salátát, kalarábét, káposztát, karfiolt, hagymamagot. Meleg helyen, szobában, ládikába kell vetni a paprikát és a paradicsomot. Külön kis cserepekbe, esetleg papírcserepekbe az uborkát, tököt és sárgadinnyét. Néhány üveglemezt 35×35 cm-es nagyságban mindenki beszerezhet, ehhez megfelelő nagyságú négyszögletes ládát készítünk, melynek se alja, se teteje nincs. Felül az üveget ideiglenesen rögzítjük és reáhelyezzük a szabadba kiültetett előnevelt bokros növésű spárgatök palántákra. A ládikát friss meleg lótrágyával vesszük körül. Ha az idő

meleg, szellőztetni kell, ha hidegre fordulna, úgy éjszakára szalmával takarandó. Így egy hónappal korábban lehet főzeléknek való tökünk. A zöldségágyásokat most már haladéktalanul elő kell készíteni a termelésre. A káposztafélék, a dinnye, uborka, tök és paprika alá bőségesen hintünk érett, jóféle trágyát, lehet bárminő. A többi ágyás földjét érett zagyvafölddel keverjük.

A virágos kertben kétszer keresztbe átgerelyezzük a pázsittáblákat és hintsük be négyzetméterenkint 5—5 dkg pétisóval. A bokorcsoportok földjét nyésés után jól felássuk és abba belekeverjük az őszi lombot. A tavasszal virágzó cserjéket egyáltalában, a többieket pedig csak szükségszerűen ritkító nyésésben részesítjük. Az élő ágyásokat ha szükséges felújítjuk, talajukat megtrágyazzuk, megkeverjük és a töveket elosztva ültetjük vissza. Olyan ágyásba, mint amilyent a veteményes kertben leirtunk, vethetünk taticát, rézvirágot, mirabilist, őszirózsát, violát, egynyári szegfűket. A szobanövények átültetésére most van itt a legjobb idő. Ügyeljünk, ne rakjuk őket túlnagy cserepekbe, de a földjük mindig kitünő legyen. Általában jó lombföld, érett marhatrágya, kevés érett gypszin és durva homokból a legtöbb növénynek megfelelő keverék állítható elő. Ültetés után zártan tartandók, legalább addig, míg a gyökerek a földlabda külső szélét el nem érik.

A szőlőben nyitáskor — ha erősebb éjjeli fagyoktól kell tartanunk — ne folytassuk a munkát naplementéig, hanem adjunk időt a kitakart töké megszáradására. A nedves, sáros vesszők, illetve rügyek a faggyal szemben igen érzékenyek, különösen ha már a nedvkeringés bennük megindult, vagyis a nyitás későre maradt. (A szőlő idej nyéséséről és aktuális tavaszi munkájáról más helyen részletesen beszámolunk.)

Köztestermelés a szőlőben csak ritkán ajánlható, akkor is csak kellő sor- s tőketáv és kevés árnyékot vető, rövid tenyészidejű kapásnövények esetén. A már termő szőlőben a tökehiányok helyén vagy túlszéles sorközökben köztesként korai salátát, káposztát, sárgarépát, hagymát, zöldpaprikát, retket termelhetünk. A fiatal, még nem termő szőlőben lehetőleg ne termesszünk közteseket, mert azok — a gyomokhoz hasonlóan — a talajmenti levegőt párassá teszik, a talaj gyors felszikkadását eső után hátráltatják s így a zsenge hajtásokat a gombabetegségek könnyebben megtámadhatják. Ha erre mégis szükség lenne, akkor kislombú, árnyékot alig adó hagymát, retket, gyalogbabot, petrezselymet stb. termesszünk. Jó fekvésben s jó talajon a számóca (földjeper) termesztése is ajánlható, amely ebből a szempontból nagyon megfelelő. Mire a szőlő termőre fordul (2—3 év alatt) a számóca is kitermette magát s közben a trágyázás a fiatal töké fejlődésére kedvező.

Zöldségágyak beosztása és elkészítése. Lapos és kannás öntözésre berendezett veteményesben a legjobb beosztású ágyméret a 120 cm-es szélességű tetszőleges hosszúságú tábla, mely-

hez 40 cm-es út jár mindkét oldalon. Ez a méret azért felel meg legjobban, mert a legkülönbélebb sortávok részére jó osztást enged meg minimális térvesszeség mellett. Mindkét oldalról belépés nélkül is jól gondolható, egyelhető, kapálható stb. Árasztásos öntözésnél házi kertben ugyanezt a méretet használjuk, de az ágyak szélén emelkedő bakhátra 10—10 cm-t le kell számítani, s így a belső lapos termőterület csak 100 cm széles marad. Ajánlatos ezeket az ágyásokat 2 m-enként keresztben is elválasztani bakháttakkal, mert az öntözést így jobban tudjuk beosztani és már kisebb lejtő esetén csak ilyen módon lehetséges a belső táblák teljes vízszintesé tétel. Nem minden zöldségfélének kell ágyás. Sokat közülük lapos táblában is nevelhetünk, ha különösebb gondozást nem igényelnek. Másokat viszont bakháttakon nevelünk, mint például a tormát, spárgát stb.-t. A zöldségágyásokat mindenkor úgy készítjük, hogy az ősszel teljesen felásott és tavasszal durván elgereblyezett területen előbb kijelöljük a táblákat és utakat, majd az utakat letapossuk és csak azután kezdünk hozzá az ágyások tökéletesebb elsímitásához, vasgereblye segítségével, ezután következik a sorhúzás.

Ambrósia-kajszi. A kajsziarackot hazánkban, legnagyobb részben befőzésre használják. Bizonyos, hogy ha statisztikai adatokkal lehetne kikutatni az ősztermés felhasználásának módját, úgy a felénél több jutna a befőzésre, egy negyede pálinkafőzésre és csak egy negyede a nyersfogyasztásra. Ilyen felhasználás mellett kétségtelenül igen nagy szerepet játszik a gyümölcs aromája és cukortartalma, mely a készítménynél rendkívül fontos. A kajsziarack jellegzetesen aromás gyümölcs, cukortartalma magas, ha kedvező az időjárás. A fajták közül azonban megkülönböztetünk piacos, vagyis színes és keményebbhúsú, vastaghéjú, szállításra alkalmasabb fajtákat, és házikertben való fajtákat, amelyeknél ezek a tulajdonságok a háttérbe szorulva a közvetlen fogyasztásra teszik legalkalmasabbakká a gyümölcsöt kiváló ízűknél és egyéb tulajdonságaiknál fogva. Az Ambrósia-kajszi a legkitűnőbb ízű, igen zamatos kajszi. Befőzésre és különösen jam vagy íz készítésre legelső sorban ajánlható éppen azért, mert zamatananyagai a főzés alatt is jobban megmaradnak, mint más fajtáknál. Nyers fogyasztásra is kiváló. A húsa azonban eléggé lágy és lédús, éppen ezért hosszabb szállításra nem való s így nem nevezhető szorosabb értelemben jó piaci fajtának. Ott, ahol azonban feldolgozó ipar van és íz főzésre vagy akár pálinkakészítésre nagyobb mennyiségben helyben értékesíthető, ott első sorban ajánlható. Így piacosnak is mondható, csak távoli szállításra nem alkalmas.

Szamócamálna. Állítólag keresztkezés a málna és a szamóca között. Erre enged következtetni a málnához hasonló levele és a gyümölcs íze is. Ez azonban bebizonyítva nincs. Egyébként tökéletes szamóca alakú gyümölcssei eléggé nagyok és szép színűek. Bőtermő, igen értékes fajta, melynek legkiválóbb tulajdonsága utólrétegetlen aró-

májú gyümölcse. Ilyen kitűnő ízű szamóca a kerti fajták között nem is akadt eddig. Nyers fogyasztásra, szörpkészítéshez, izesítésre és jamkészítésre egyaránt alkalmas.

Zöldbab hajtatása melegágyban. A zöldbab nagyon jól és könnyen hajtatható zöldségféle, mégis sokan idegenkednek tőle, mert nem ismerik a hajtatás műhelytitkait. A zöldbabból természetesen csakis a legkorábbi alacsony és bokros fajtákat ajánlatos hajtatni. Még ezekkel is megtörténik, hogy üveg alatt kétszeres magasságra nőnek, mert szellőztetni csak igen óvatosan szabad, különösen akkor, mikor a külső hőmérséklet alig jár néhány fokkal a fagyponthoz felett. A zöldbab, ha megfázik, megsárgul és fejlődésében megáll. Nem is csírázik megfelelően, ha a melegágy vagy a talaj hőmérséklete nem elég magas. Cserépben úgy hajtatták, hogy csak annak aljára tesznek földet, néhány újjnyira, s amint a bab fejlődik, fokozatosan feltöltik, míg csak a cserép megtelik, különben nagyon elnyúlna és a száruk megdőlnének. Melegágyban is bekövetkezik ez az állapot. Itt azonban a növények tartják egymást és a keret is támaszul szolgál. A levelek azonban a tavasz vége felé már eléri az ablakot és a folytonos lecsapódásoktól könnyen megfoltosodnak és meg is betegednek. Ennek megelőzésére a keretet felemeljük és egy-egy alulra szegelt lécz, vagy téglalácsúsztatása révén gondoskodunk arról, hogy a keret vissza ne essék. Mihelyt a külső hőmérséklet eléri a 10 C fokot, szellőztessünk bőven, később pedig napközben is vegyük le az ablakokat.

Ugorka- és dinnyefészkek elkészítése
Úgy az ugorka, mint a dinnye meleg fekvésű, mélyen munkált tápdús talajban tenyészik jól. A görögdinnye jó minőségű homok- és másféle laza talajban terem a legjobban, míg az ugorka és a sárgadinnye, az említett talajon kívül, vályog- vagy más szóval közepkötött talajban is igen jól tenyészik. Hideg talajban egyiket se lehet sikeresen termesztetni, hacsak friss lótrágyával nem melegítjük alattuk a talajt. Sik területen a görögdinnye fészkeit 3.5—4 m, a sárgadinnyéét 1.8 × 1.5 sor- és tőtávolságra jelöljük ki s a fészkeket 50—60 cm átméretben 2 ásómélyen felássuk. És pedig: a felső földréteget 20—25 cm mélyen kiszedjük s a bentmaradt földet megássuk; a tetejére 2 lapátnyi érett trágyát terítünk és a visszahelyezett földdel jól összekeverjük. Ezt a munkát 8—10 nappal a vetés előtt kell elvégezni. Az ugorka sorait 1.5 m távolságra jelöljük ki s 40 cm szélességben kiszedvén a termőföldet, az árkot érett trágyával bőségesen megterítjük és az alatta levő földdel összeássuk. Ezután az árkot betemetjük s technószerűen kimélyítve, hosszában egy sorban bevetjük.

Hogyan vessünk száraz időben? Száraz időjárás esetén vetésünk csak úgy lehet sikeres, ha előzőleg megöntözzük az ágyás talaját és csak annak megszikkadása után vetünk. Ennek nagy előnye az, hogy a már száraz földbe elvetett és

később erősebben öntözött magvak kimosódását így elkerülhetjük. Igen sok időt nyerhetünk pl. a bab és borsó vetésénél száraz időjárásban akkor, ha a magvakat vetés előtt — legalább egy félnapig — beáztatjuk. Ha a talaj megfelelően meleg, az ilyen megduzzadt magvak sokkal hamarabb és biztosabban fognak kikelni.

Ősszel vetett áttelelő palánták magszárba indulásának legtöbb esetben megfázás a következménye. Sok szakkönyvben és árjegyzékben ajánlják a kertészkedő közönségnek, hogy karfiolt, korai káposztát, kelt sőt kalarábot is ősszel vessenek és hidegágyban üveg alatt teletessék ki. Kétségtelen, hogy ennek az eljárásnak vannak előnyei is, amennyiben tavasszal nem kell palántaneveléssel foglalkoznunk, de a teletetés ritkán sikerül tökéletesen. Elég, ha a palánta egyszer megfázik s tavasszal máris használhatatlanná válik. Sokkal jobb, ha korán tavasszal vethetjük a zöldségmagvakat és a palántákat zökkenő nélkül tenyésztjük tovább. A hideg folytán beállott kényszerű pihenő sem tesz jót palántáinknak és gyakran hűlés nélkül is annyira megfásodnak (mert télen öntözni nem szabad, hogy ne nőjenek), hogy rendes terményt nem szolgáltathatnak, ha még oly jó körülmények közé is kerülnek a szabadföldben. Az ilyen kiöregedett, megfázott palánták lassan indulnak fejlődésnek s mikor a nyári meleg beáll, fejlődés helyett vékony magszárat, illetőleg virágszárakat hoznak. Ilyenkor rendszerint a hibás magot okozzák a sikertelenségért a járatlanok, pedig a természetes vagy teletetés módjában kell a hibát keresnünk.

Milyen korú magot vessünk? Erről a kérdéssel minden laikusnak az a véleménye, hogy feltétlenül csak friss magot vessünk, mert a régi mag nem kel ki. Azonban nem így áll a kérdés az összes magvak körül. Tény az, hogy a gyümölcsfamagvakat feltétlenül még a beérésük őszén el kell vetni, ha pedig ez bármi okból nem sikerült volna, úgy el kell rétegezni, mert a gyümölcsfamagvak, ha tavaszig a kamrában, vagy más egyéb helyen zsákban tartatnak, csírákéességüket tavaszig nem egyszer 60%-ban is elvesztik és elvetve, nem fognak kikelni. A virágmagvak általánosságban 1—3 évig csíráképesek, míg a konyhakerti növények, zöldségfélék magvainak csírákéessége túlnyomórésztben a 3—6 évek között változik s csak elvétve akad egy-egy, amilyen pl. a metélőhagyma, amelynek csírákéessége csak 1—2 év. Éppen az utóbbiak, vagyis a zöldségfélék magvainak korával kívánok foglalkozni. Megállapításomat gyakorlati tapasztalatra és azon megfigyelésre alapítom, hogy egyes zöldségfélékből, amilyenek különösen a kobakosok: ugorka-, tök- és dinnyefélék, soha se vessünk friss, vegyi s tavalyi érésű magot, hanem lehetőleg két, három évvel azelőtt termettet. Több e téren végrehajtott kísérlet igazolta s erről mindenki a saját viszonyai között is meggyőződhet, hogy a régi magból kelt s fejlődő ugorka stb. növények számszerűleg sokkal több termést köt-

nek és nevelnek, mint a friss magból származók, így tehát súlyban is sokkal több termésünk lesz. A friss magból származó egyedek számszerűleg kevesebb termést hoznak, bár az egyes darabok súlyosabbak, mint a régi magból kelt növények egyes termései. Végeredményben tehát a kobakosok magnemesítésének, a magkiválasztásnak arra kell irányulnia, hogy a friss magból kelt növények legsúlyosabb példányaiból fogjunk magot, amely magvakat azonban csak 2—3 esztendei állás után vessük el s így nyerhetünk úgy számbelileg, mint súly tekintetében a régieknél tökéletesebb, nemesített magvakat, illetve növényegyedeket.

A sorhúzás egyszerű módja. Űgyszólván minden veteményes kertben sorokba vetjük vagy palántázzuk zöldségféléinket. A sorhúzást egyszerűen elvégezhetjük, ha egy megfelelő hosszúságú, 3—4 mm átmérőjű kenderzsinórunk van hozzá. Két személy végzi a sorhúzást. Felállva az ágyások végein, előbb mindkét oldalon pontosan kijelöljük a sorhelyeket, majd az első sorra lazán lefektetjük a zsinórt. Balkezünkkel egy kis fadarab segítségével leszoritjuk a földhöz, majd a jobbkezünkkel megfogjuk úgy, hogy egy-egy m álljon ki kétoldalról a leszoritáson felül. Most az egyik megrántja a zsinórt, majd a másik vissza. A zsinór a gyors és többszöri huzavona után mindig feszesen, valósággal rápattan a kijelölt irányban a két fadarab között le a földre. Ha a terület simára van gereblyézve és nem túlnedves, vagy összeálló, úgy egy perc alatt meglátszik a sorhúzás éles vonal formájában. A többi sorokat ebben az ágyásban hasonlóképp húzzuk meg, vagy készítünk egy olyan 120 cm széles, fagóú gereblyét, melynek ki- és betehető fogai 10—10 cm-re vannak egymástól. Mármost, ha az első sor kész, a zsinóros húzás után járattva az egyik fogat, a ritkafogú fageblyével egyszerre 3—4, vagy ennél is több sort húzhatunk ki, természetesen úgy rögzítve a fogakat, mint azt a sortáv kívánja. Így nagyon rendes és pontos sorokat nyerünk s egyben kis vetőbarázdákat.

Tojásgyümölcs elsőrendű húspótló. A melegebb idő közeledtével ismét előkerülnek a régi receptek, melyek a hús pótlásával foglalkozva a nyári ételeket könnyebbé, kevésbé fehérje dúsá kívánják tenni. A hústalan napok bevezetése is aktuálissá teszi a húspótló zöldségfélék felelevenítését. A bulgároknál igen elterjedt zöldségféle a tojásucsor, mely kissé megnyúlt, lúdtojásnál nagyobb terméseivel igen jó húspótló ételt szolgáltat. Vajban, vagy olajban kisütött szeletei kellemes, enyhén halizú feltétet adnak. Lehet kirántani is, így egyesek szerint még izletesebb. A paradicsomfélék családjába tartozik, bőven trágyázott és öntözhető földbe való. Mint délvidékről származó növény kedveli a napsütötte déli helyeket. Május közepén ültethető ki.

Hány óra van a világban, amikor nálunk déli 12 óra van?

Alaszkában	1	óra	éjjel
San Franciscoban	3	"	"
New Orleansban, Mexikóban	5	"	reggel
New-Yorkban, Washingtonban	6	"	"
Halifaxban, Buenos Airesben	7	"	"
Rio de Janeiroban	8	"	"
az Azori szigeteken	9	"	délelőtt
a Kanári szigeteken, Madeirán	10	"	"
Londonban, Párizsban, Madridban	11	"	"
Pozsonyban, Prágában, Bécsben, Budapesten, Berlinben	12	"	déli
Moszkvában, Konstantinápolyban, Kairóban, Fokvárosban	13	"	délután
Bagdadban	14	"	"
Mauritiusban	15	"	"
Indiában, Ceylonban	16.30	"	"
Bangkookban	18	"	"
Pekingben	18	"	este
Tokióban	20	"	"
Sydneyben	21	"	"
Új Zélandban	22.30	"	éjjel

Régiek időjósága.

Ha újhoid után a 6-ik napon ugyanolyan az időjárás, mint az előző napon, olyan is marad sokáig.

Udvar a Hold körül: időváltozás. (De nem biztos az eső.)

Ha a Hold fénye fehér, csendes eső jön. Ha sárga: száraz, esetleg szeles idő. Ha piros, biztos a zivatar.

Ha sűrűn ragyognak a csillagok: szél lesz.
Ha nagyon pislognak: eső.

A szivárvány reggel esőt jelent, este szép időt.

Eső és harmat.

„Reggeli vendég nem marad estig.“ Ha reggel kezd esni, estig kiderül.

„Esti vendég háló vendég.“ Ha este kezd esni, másnap is esik.

Ha délben kezd esni, estig esik,

Ha borult időben leszáll a harmat, közel az eső.

Ha derült este nincs harmat, eső valószínű.

De ha napnyugta után mindjárt leszáll, szép lesz az idő.

Ha dél felől hangzik a kutyaugatás, vagy harangszó, eső lesz.

Szép idő lesz:

1. Ha nagyon korán kukorékol a kakas.
2. Ha a fecskék magasan repülnek.
3. Ha este nagyon kuruttyolnak a békák.
4. Ha a pókok szorgalmasan szövik a hálójukat.
5. Ha reggel sok méh száll ki.
6. Ha a legyek este csoportban keringenek.

Eső lesz:

1. Ha a szamarak bögnék.
2. Ha a kutya lyukat ás.
3. Ha a macska mosakszik.
4. Ha a madarak tollászkodnak.
5. Ha a tyukok fürdenek a homokban.
6. Ha este kukorékol a kakas.
7. Ha a kacsák gágogva röpdösnek s lebuknak a víz alá.
8. Ha a galambok soká jönnek haza a dűcba.
9. Ha a páva nagyon kiabál.
10. Ha a fecskék egészen a föld felett repülnek.
11. Ha a verebek csoportokba verődve csiripolnak.
12. Ha napközben kuruttyolnak a békák.
13. Ha a férgek előbújnak a földből.
14. Ha a pók visszavonul a háló mélyére.
12. Ha a méhek nem mennek messzire a kap-tártól.
16. Ha a legyek nagyon szentelenek és csipnek.
17. Ha a leveli béka hápog.
18. Ha a daru kiált.
19. Ha a ló gyakran prüszköl.

Vihar lesz:

Ha az állatok nyugtalanok.

Ha a halak sokat harapnak s felvetődnek a víz felszínén.

Szerkesztői üzenetek.

Egyes lapok elismeréssel emlékeztek meg arról, hogy a váci fegyház lakói milyen nagy áldozatkészséggel adták össze filléreiket az árvízkárosultak javára, úgy hogy végeredményben szép összeget gyűjtöttek össze. A váciaknak ez a cselekedete mutatja, hogy milyen erkölcsi erő lakik bennük és a sok szerencsétlenség a sok megpróbáltatás, — de maga a sötét mult sem köti meg annyira őket, hogy ne tudnának, ha igazán akarnak, jók, nemesek, áldozatkészek és erkölcsileg erősek lenni. Mert nagy erkölcsi erő kell ahhoz, hogy magunktól megvonjuk azt, amit keresünk, amikor nekünk magunknak is kevesebb van a semminél!

A Bizalom szerkesztősége a váciaknak ezt a szép cselekvését abból a szempontból is reményteljesen ítéli meg, hogy azok, akik mások javára tudnak ilyen erősek és jók lenni, sajátmaguk javára is képesek lesznek ugyanilyenek maradni akkor, amikor a kísértések és megpróbáltatások nehéz órái elkövetkeznek s amikor arról lesz szó, hogy becsületesek maradnak-e vagy pedig visszaeső bűnösökké válnak-e?

Felelős szerkesztő és kiadó:

GÖLLNER MÁRIA.

E jótékonyági folyóirat szerkesztősége és kiadóhivatala:

FOGHÁZMISSZIÓ HELYISÉGE,

Budapest, V., Markó-utca 27. földszint 6. szám.